

KONGRESI, SIMPOZIJI, DRUŠTVENO ŽIVLJENJE

Mednarodni simpozij

»Meščanstvo na območju nekdanje habsburške monarhije po letu 1918«

Celje, 1.– 4. oktobra 1997

V celjskem Narodnem domu je od 1. do 4. oktobra 1997 potekal znanstveni simpozij na temo *Meščanstvo na območju nekdanje habsburške monarhije po letu 1918*. Kako pomembno je bilo to srečanje zgodovinarjev, govori številna udeležba strokovnjakov iz sedmih srednjeevropskih držav. Organizatorji (Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete, Muzej novejšje zgodovine Celje, Zgodovinsko društvo Celje, SAZU in Komisija za zgodovino habsburške monarhije pri Avstrijski akademiji znanosti) so prireditev odlično izpeljali in še enkrat dokazali, da lahko v Celju potekajo tudi tovrstne prireditve.

Osrednje vprašanje tokratnega, že petega znanstvenega simpozija po vrsti, ki ima naslov mednarodno študijsko posvetovanje *Meščanstvo v habsburški monarhiji* (Internationale Studientagung Bürgertum in der Habsburgermonarchie), je bilo proučevanje problematike meščanstva v Srednji Evropi po razpadu habsburške monarhije. Komisija za zgodovino habsburške monarhije pri Avstrijski akademiji znanosti se je namreč že pred desetimi leti odločila za projekt proučevanja »fenomena« meščanstva v tem delu Evrope in k sodelovanju pritegnila vrsto strokovnjakov iz držav, nastalih na območju bivše monarhije. Izsledki dosedanjih raziskav so bili predstavljeni že na podobnih srečanjih na Dunaju (1988), v Brixnu (1990), Salzburgu (1992) in Pragi (1994). Tokratno celjsko srečanje je bilo namenjeno usodi meščanstva po letu 1918. Referati so se dotaknili vrste vprašanj. Kaj se je zgodilo s klasičnim meščanstvom v novo nastalih državah? Kdo so bili nosilci meščanstva in kdaj je bil, če je bil, resnični konec klasičnega meščanstva? So bila to prelomna leta 1918/19, 1933/34, 1938, 1941 ali 1945/48? Kaj je ostalo od meščanstva po koncu prve svetovne vojne, visoki inflaciji, totalitarizmi in diktaturah vseh barv, drugi svetovni vojni in nastopu realsocializma? Kaj je z morebitno kontinuiteto »starega« meščanstva?

Avtorji so v svojih prispevkih predstavili tradicionalne oblike meščanstva: značilnosti meščanskega življenja in eksistence, vpliv premoženja na njihovo vlogo v družbeni hierarhiji... Zanimiva so bila tudi razmišljanja tistih referentov, ki so govorili o formah meščanstva oziroma meščanske družbe, ki so se po številnih družbenih in političnih spremembah še (lahko) ohranjale, kot so na primer način življenja, za meščanstvo še posebej značilni bivalna in kavarniška kultura, poseben način diskusijske in govorne kulture... Še posebej pa so bila zanimiva razmišljanja tistih, ki so dvomili v možnost obstoja demokratične civilne družbe brez takšne družbene skupine, ki bi se predstavljala oziroma identificirala kot »meščanska«.

Na tokratnem simpoziju je sodelovalo 16 referentov, ki so svoje teme predstavili v treh delovnih dneh zasedanja. Prvi popoldanski dan (sreda) je bil namenjen predvsem protokolarnemu in uvodnemu strokovnemu delu, kjer sta navzoče najprej pozdravila in jim zaželela uspešno delo celjski župan *Jožef Zimšek* in državna sekretarka pri Ministrstvu za kulturo Republike Slovenije *Majda Širca*. Nato sta sledila uvodna referata. V prvem so navzoči gostje lahko podrobno spoznali zgodovino mesta, v katerem so zborovali, v drugem uvodnem referatu z naslovom *Meščanskost v Srednji Evropi po letu 1918* pa je *Ernst Bruckmüller* nakazal temo celjskega zasedanja.

Prvi referat v drugem delovnem dnevu zasedanja (četrtek) je imel *Jurij Perovšek*, ki je predstavil idejne, socialne in narodnopolitične poglede slovenskega meščanstva med obema vojnama. Sledil je referat *Janeza Cvirna*, v katerem je na primeru Celja prikazal meščanskost v malih in srednje velikih mestih pri nas. V popoldanskem delu je prvi nastopil madžarski zgodovinar *Zoltán Tóth* in orisal meščana, pripadnika srednjega sloja na Madžarskem med obema vojnama. Sledili so še trije referati s podobno vsebino. Najprej je hrvaški zgodovinar *Mario Strecha* predstavil meščanstvo na Hrvaškem na začetku 20. stoletja, nato je Slovačinja *Elena Mannová* prikazala društva in

pomeščanjenje oziroma razmeščanjenje družbe na Slovaškem, kot zadnja pa je Čehinja *Alena Mišková* primerjala meščanstvo po izobrazbi in totalitarizmu na Češkem v obdobju med leti 1938–45 in petdesetimi leti.

Drugi delovni dan sta zaključili avstrijski zgodovinarji *Margeth Friedrich* in *Gunda Barth-Scalmani*. Prva je v referatu z naslovom Med Schubertovim krogom in nacističnim krožkom označila umetnost življenja in preživetja tipične meščanske družine Kupelwieser, druga pa na primeru družine Peter v St. Wolfgangu meščanstvo na podeželju v času med obema vojnama in se ob tem tudi spraševala, ali je možno pisati zgodovino meščanstva brez virov.

Tretji dopoldanski dan (petek) sta ponovno zapolnila slovenska referenta *Jelka Pirkovič* je predstavila arhitekturni trg v slovenskih mestih med obema vojnama, *Andrej Studen* pa je na primeru ljubljanskega stavbnega podjetnika Matka Curka in njegove družine prikazal način življenja bolj premožne meščanske družine v našem glavnem mestu med obema vojnama. Tudi petkov popoldanski del, ki je bil posvečen pretežno gospodarskim temam, je pričel slovenski zgodovinar *Žarko Lazarevič* je v svojem prispevku orisal vzpone in zatone podjetniškega meščanstva v Sloveniji med leti 1918 in 1945. Sledil je še referat avstrijskega zgodovinarja *Petra Eignerja*, v katerem je v luči bankirjev in industrialcev prikazal segment avstrijske gospodarske zgodovine med obema vojnama.

Zaključni del tretjega dne je bil ponovno v znamenju avstrijskih zgodovinarj. Prva, *Brigitte Mazohl-Wallnig*, je v referatu z naslovom Moški duh v ženski podobi želela prikazati ženske in zgodovinsko znanost v prvi polovici 20. stoletja. Druga, *Juliane Mikoletzky*, pa je predstavila socialni profil študirajočih na Tehniški visoki šoli na Dunaju med leti 1918 in 1945 in njegovo spreminjanje.

Številna diskusijska vprašanja in odgovori, ki so sledili v sklepni razpravi, so pokazali, da bo potrebno na tem področju še veliko podrobnejših raziskav. Vprašanja, ki govorijo o kategorijah meščanstva in meščanskosti, nosilcih obeh fenomenov, političnem prostoru in moči, kakor tudi vsebini »meščanske« kulture in politike, so še vedno premalo raziskana in delno tudi še tabuizirana. Pokazalo se je namreč, da tudi z dosedanjimi podrobnejšimi raziskavami nekaterih meščanskih družin, v katerih so avtorji obravnavali njihov izvor, socializacijo in družbeni ugled, poklicno »dominacijo«, vlogo žensk in moških, materialni položaj, življenjski slog in še vrsto drugih posebnosti, fenomenov meščanstva in meščanskosti ni mogoče splošiti na celotno obravnavano družbeno skupino.

V treh delovnih dneh simpozija je bilo pojasnjenega marsikaj, odprla pa so se tudi nova vprašanja, na katera bodo še potrebni odgovori. Na te bo treba počakati do naslednjega srečanja strokovnjakov (mesto in čas simpozija še nista znana), morebiti pa bo kateri od tokratnih referentov pohitel in na vprašanja odgovoril že v zborniku, ki ga bodo v kratkem, kot rezultat tokratnih izsledkov, izdali pri Avstrijski akademiji znanosti.

Zadnji dan srečanja je bil namenjen strokovni ekskurziji, s katero so gostitelji želeli udeležencem pokazati lepote slovenskega dela Štajerske, predvsem Rogaške Slatine, Ptujске Gore in Ptuja. Svoje druženje pa so zaključili ob domači hrani in štajerskem vinu v eni od prijetnih domačih gostiln v Slovenskih goricah.

Ob koncu velja še enkrat pohvaliti organizatorje, saj so srečanje vrhunskih strokovnjakov pripravili brez večjih zapletov. Priprava in potek zasedanja ter številne spremne prireditve so namreč pokazale, da lahko takšna srečanja potekajo tudi v mestih, kot je Celje, katerih prednost je ravno v njihovi majhnosti in temu primerno večji domačnosti.

Branko Goropevšek